

SU, SUERRI, LES SUERES, SUDUÉ

Com vaig anticipar en *E.T.C.* 1, 183n., crec que hi ha aquí un ètimon germà del pre-romà SÜBÖLA que ha donat el bearn. *Soule* = basc *Çuberoa*, nom d'una de les 7 regions de la llengua basca; amb més parentela pre-romana en Bertoldi (*N. R. Fil. Hisp.* 1, 138).⁵ I potser també amb el cerdà *Isòvol*, que podria adherir-hi la *-i*- facultativa de l'ibèric.

Caldria llavors suposar un duplicat sufixal *-OLA/-AL*, amb una *à* tona (com en els docs. de (1) a. 1044). En el doc. de 989 *Saolo* pot ser error gràfic per *Soalo*,¹⁰ però capaç d'atraure l'accent, com en el (2).

Altres parents possibles: *Soual*, poble del Tarn,^o Dournes, que és *Assoala* en la llista de la «*sénéchausée*» de Tolosa-Albi (Longnon, *Atlas Hist.*, 274b). Mossàrab *Šubáliš*, en temps dels moros, després *Xu-biles* (amb imela granadina) en temps moriscos, i avui *Subiles*, poble de les Alpujarras, p. jud. Albuñol. De tota manera no sembla que ho puguem unir amb els noms aplegats a l'art. *Sous*, supra. I cf. l'art. *Sual*, infra.

Soxi, V. *Soveix*

SU, amb SUERRI, Les SUERES i SUDUÉ

Llogaret del Solsonès, agre. al te. de Riner, uns 10 k. a l'O. de Cardona, i una dotzena al SE. de Solsona.

PRON.: *sú*, a Cardona (Casac. 1920); id. ib., 1954³⁰ (xii, 129.16) i en l'enq. de 1964 allí (xlvi, 102-104).

MENC. ANT. 1054: donació d'una terra «in comit. Urg., infra term. de castru *Rivi Nigri*, in loco voc. *Suui* ---» (repetit dos cops més, lleg. Arx. Sols.); 1079: en el Castro *Ardeval*, «lo. q. d. *Mardons*, afr.³⁵ Or. in domum *Ste. Marie de Suuo*» (ibid.); 1553: *Su* citat junt amb *Limbàs* (Baraut, *Miracle*, p. 177).

ETIM. Sens dubte pre-romana, com la de tots els noms que estudiem en aquest article. A aquest, essent el nom d'un llogaret ben petit, li escau especialment un mot de significat apellatiu com el basc *su* 'foc', que ens ha deixat segura descendència catalana (art. *so-carrar*, *DECat*), i s'especialitzà en el sentit de 'fogar, llar', simbòlic del de casa habitada: com a llogaret reduït, que en l'origen pogué constar d'un sol «foc»;⁴⁵ altrament degué ser mot comú a l'ibèric i el basc, puix que el trobem formant noms de déus en inscripcions aquitàniques i ibèriques, que detallaré al final.

També podria venir del basc *çubi* 'pont' (veg. arts. *Suert*, *Sort*, *Subenuix*), com aconsellarien —en grau inequívoc— les mencions *Suui*, *Suuo* de 1054 i 1079, potser d'un pont de la carretera —vella carrerada— de Cardona a Llanera i Solsona: car un poc més amunt de *Su* neix la grossa Riera de Salo; cf. en aquest sentit el problema de *Sucs* infra. En canvi descartem del tot que vingui del ll. sÜDIS 'estaca, perxa', que tenint u breu hauria donat *o* catalana.⁵⁵

SUERRI, poblet de l'Alta Ribagorça, agre. a Cornudella de Valira.

PRON.: *suëri*, a Soliva (xviii, 165.16), al Sas (169.18), i a les enqs. que vaig fer el 1957 a tots els poblets de la vall.

MENC. ANT. 978: *Sugerre* (*NHRbg.*, 366); potser és el mateix doc. que Abadal data de 979, del qual basta donar els trossos següents: «--- de *Sugerre* usque ad *Agosa*, de *Toralga* usque in flumen *Nocharia* --- prope *Sierre* --- de *Sugerre* ---» (*P. i R.*, 415 i n. 249): essent en un mateix doc. la forma *Sierre* ha de ser lectura incompleta de *Suerre* segons la *u* de la forma moderna i dels altres dos docs.; car és bastant clar que la *g* de l'altra variant és epentètica a la manera dels vulgarismes *dugues* o *cada(g)ú*. El cens de 1495 ja posa *Çuerry* llog. de 2 focs.

ETIM. Segurament compost de *su* + basc *erri* 'lloc, poble': SU-ERRI 'poble d'un foc'.

LES SUERES, paratge munt. en el Pallars Sobirà, anota *le suères* a Olb i a Les Costes; *suères*, a Altron (xxxv, 197.1; xxxvi, 181.16): termes que es toquen per dalt, per tant deu ser tot un sol NL. També aquest pot contenir el bc. *su*, probablement amb l'evolució romànica del sufix *-ari*, tan productiu en basc. També es podria pensar en el plural *-ARIA* del ll. SUDARIUM 'vel, tela', en el sentit de 'costes sovint cobertes per les neus o les allaus'.²⁵

SUDUÉ, a l'Isàvena, lloc del qual no tinc cita més que en un doc. de 1007: «vinea in loco q. d. ad *Sudue*», citat junt amb *Vila-racons* (MDuque, *Docs. d'Ovarra*, 6.11). Com que *-ué* a l'Isàvena és la resposta de *-ui*, general en català (orig. *-ōi*), *Sudué* deu venir de *SUTŌI*, derivat de *SU*, amb el sufix *-toi*, tan productiu en basc per formar collectius (cf. *ilartoi* 'bruguera', *ezpeldoi* 'boixeda'; veg. art. *Costuix*. Doncs: *SU-TOI* 'grupet de focs o fogars'.

Es cert que *Sudué* també podria venir del teònim SUTUGIUS. *Sutugio* en datiu i *Subugio* es documenten com noms de déus aquitànics (aquell, assimilat a Mars), que Mitxelena creu evolució l'un de l'altre (*Fon. Hi. Vca.*, 256 i 420). No ens cal a nosaltres entrar en el problema de l'etim. última, que Mitx. planteja sense resoldre'l decididament; en tot cas hem de veure aquí un derivat o compost d'una arrel probablement comuna a l'aquità amb l'ibèric, perquè també hi ha *Suttunius* en inscs. hispàniques (Whatmough, *D.A.G.*, p. 89). I l'explicació a base de *su* (amb formacions com *su-t-argi* 'claror del foc' (i *lli-t-urgi*) em sembla donar una base força raonable per al nom d'un déu pagà: els déus que gaudien dels sacrificis crematoris (com Artemis en la *Iphigenia* d'Eurípides); o el déu de la guerra o del foc bellicós.

Altres productes toponímics d'aquest *su* 'foc' ibero-basc. *Subi*, nom ibero-romà d'un riu, el Francoí segons sembla (Plini, *N. Hi.* III, 21), deu tenir-lo combinat amb ib.-bc. *ibi* 'ribera', car la *i*- d'aquest mot era cada: recordem IBAIKA/BAIKA > cast. *vega*; *Biarritz* etc. Doncs: un nom com *Aigua-calda* o *riu Calders*; o bé en el sentit de riu fogós, subjecte a brusques avingudes o estufes. De *su* podria venir també SUDAR, ètimon de *Xodos* (millor etim., en l'art., infra). En fi,⁶⁰